

TAUTOSAKOS DARBO BARAI PO SUNKIŲ OKUPACIJOS DEŠIMTMEČIŲ

LEONARDAS SAUKA

*Ir kada žemelė bus nuo kraujo soti,
Tu ir vėl pareisi smėlio takeliu,
Tau vandens išnešiu moliniam ąsoty,
Duosiu nusišluostyt rankšluosčiu dailiu.*

Ateis kada nors laikas šventiniam ritualiniam apsiprausimui, ir galėsime ramiai, teisingai išpasakoti visa, kas dėjosi per tuos penkiasdešimt okupacijos metų tautosakos srityje. Bet ir dabar jau metas atsigręžti atgal, apmąstyti nueitą kelią, kad būtų ne tik žengti pirmieji žingsniai vertinant atskirus reiškinius, faktus, bet ir atkreiptas dėmesys į aktualijas, kurios šiandien kelia ypač didelį rūpestį.

1940 m. Lietuvai netekus nepriklausomybės, didelių sukrėtimų būta visose gyvenimo srityse, — politikoje ir ekonomikoje, kultūroje ir moksle. Ypač skaudūs buvo pirmieji keliolika metų, kai tauta aimanavo nuo okupacijos ir tremties, žudynių ir emigracijos, prievartinės kolektyvizacijos ir "kultūrinės revoliucijos". Šioje bendroje sumaištyje iškriko ir nedidelis lietuvių tautosakininkų būrelis: kas atsidūrė užjūryje, kas buvo priverstas palikti Lietuvių tautosakos archyvą, pereiti į kitas mokslo įstaigas. Talkininkus — tautosakos rinkėjus — negandos išblaškė po visą pasaulį, ne vienas jų žuvo Sibiro speiguose. O tuos, kurie rinko ir tyrė tautosaką pokario dešimtmečiu, žiauriai prislėgė komunistinės ideologijos diktatas, klaikus teroro sukelta neviltis, baimė, kausčiusi jėgas, vertusi taikstyti, siekti išsilaikyti.

Tačiau, nepaisant nežmoniškų sąlygų, tautosakos darbas Lietuvoje visiškai nenutrūko. Dalis inteligentų, negalėdami laisvai išreikšti savo dvasios, kaip išmanydami siekė padėti Lietuvai išlikti lietuviškai, bandė prisidėti prie jos kultūros išsaugojimo. Viena iš mažiau oficialiosios ideologijos deformuotų sričių buvo tautosaka. Todėl nenuostabu, kad į ją atsigręžė kūrėjai. Štai keletas pavyzdžių iš poetų veiklos. Balys Sruoga, iškankintas, sukrėstas hitlerininkų lagerio, ščimos netekimo, įžeidžios valdžios kritikos, randa dvasios atramą rengdamas "Lietuvių liaudies dainų rinktinę" (1949). Sovietiniame kalėjime kentėjęs maištingasis Kazys Boruta taip pat ne vieną savaitę praleidžia prie tautosakos rankraštinų rinkinių, skaitytojams pateikia nuostabią folklorinę stilizaciją "Baltaragio malūnas" (1945). žvėrių pasakų rinkinį "Dangus griūva" (1955),

humoristinėmis pasakomis paremtą knygą „Jurgio Paketurio klajonės“ (1963). Šatrijiečių kartos poetė Pranė Aukštikalnytė, nenorėdama savęs prievartauti, visai pasitraukia iš viešojo literatūrinio gyvenimo ir po slapstymosi – jau kaip Jokimaitienė – energingai įsitraukia į tautosakos darbus.

Tokiu ir panašiu keliu, ieškodami prasmingos kultūrinės veiklos, ėjo ne vienas. Subrandino juos tragiški Lietuvos įvykiai. Jaunesniajai kartai apsisprendimo impulsų duodavo ir vyresnieji, paskatinimui atsirasdavo įvairių progų. Čia kaip pavyzdį norėčiau priminti vieną literatūrinio gyvenimo faktą, savotiškai reikšmingą to meto nuotaikoms pajusti. 1948 m., kai užjūrio pažadai greitai išvaduoti Lietuvą darėsi vis apgaulingesni, kai beviltiškai žūdavo gražiausias Lietuvos jaunimas, pasirodė V. Mykolaičio-Putino išversta A. Mickevičiaus poema „Konradas Valenrodas“, teigianti ir kitą kovos su pavergėju būdą: „vergo ginklas — tai klastos“. Tuo metu ne vienas mokytojas jauniems maksimalistams aiškino poemos moto: „Privalote žinoti, kad kovoti galima dvejopai... reikia būti lape ir liūtu“ (N. Makiavelis).

Okupacijos metai bėgo, o lietuvių tautos dvasia liko nesužlugdyta. Po Stalino mirties vos tik kiek „atšilo“ atmosfera, pagyvėjo ir tautosakos darbas, pagausėjo leidinių. Svarbių publikacijų parengė J. Lebedys, A. Mockus, Z. Slaviūnas, J. Čiurlionytė ir kiti. Skaitytojai vėl gavo L. Rėzos, S. Stanevičiaus, S. Daukanto, brolių Juškų rinkinius, trijų tomų „Sutartines“, XVII-XVIII a. surinktą smulkiąją tautosaką, penkių tomų „Lietuvių tautosakos“ antologiją ir t.t. Vėliau taip pat pasirodė įvairių reikšmingų leidinių, tarp jų ypač pažymėtinos fundamentalaus daugiatomio „Lietuvių liaudies dainyno“ pirmosios knygos.

Tradicinė tautosakos poezija buvo tarsi magnetas, traukęs daugelį žmonių, žadinęs jų lietuviškumą. Vėl intensyviau imama rinkti tautosaką. Specialistai ir mėgėjai — studentai, moksleiviai ir kitų socialinių grupių, profesijų talkininkai — renką ją organizuotai, per ekspedicijas ir pavieniui. Tai gerokai pagausino rankraštinius fondus. Per 50 metų Lietuvių tautosakos rankraštynas pasipildė daugiau kaip 725 000 tekstų (iki tol turėta 512 000). Nepamiršti ir kiti darbai. Keletas Lietuvių kalbos ir literatūros instituto tautosakininkų atsidėjo didelei užduočiai — susisteminti milijoninę medžiagą, surinktą daugiau kaip per šimtmetį. Ir šis darbas jau baigiamas: sukataloginta apie 400 000 dainų, apie 90 000 pasakojamosios tautosakos kūrinių, apie 200 000 patarlių ir priežodžių, sisteminamos mįslės ir minklės. Pradėta nuodugniai tirti įvairias tautosakos problemas. Pasirodė nemaža darbų, vien stambesnių studijų — daugiau kaip dvi dešimtys.

Visa, kas padaryta per šį laikotarpį, bus apžvelgta ir įvertinta. Bet tai — kitų tyrinėtojų uždavinys. O šiuo straipsniu norima atkreipti dėmesį į žiojėjančias properšas, praeities nulemtas skaudžias tautosakos baro negeroves ir daryti išvadas ateičiai.

Vienas iš itin aktualių uždavinių yra iki šiol draustos tautosakos rinkimas. Daug dėmesio reikia skirti tiems tautosakos žanrams, kurie gąsdino okupacinę valdžią, visų pirma — pasipriešinimo kovos bei tremties dainoms ir politiniams anekdotams. Jų užrašinėtojai atsidurdavo Sibire ar būdavo baudžiami kitaip. Todėl ir į tautosakos rankraštinius rinkinius tokie kūriniai tik retkarčiais tepatekdavo. O juk tai skaudžiausi išgyvenimai, nepagražinta tiesa, tautos pasakyta apie ano meto tikrovę. Nemaža dalis šitos tautosakos, kaip rodo pastarieji metai, tebėra gyva žmonių atmintyje. Jau pasirodė keletas jos leidinių, kaip antai "Išplėšė man laisvę brangiausią" (1990, parengė K. Aleksynas, melodijas — L. Proškutė), "Sušaudytos dainos" (1990, parengė V. Ledas, H. Rimkus, melodijas — Ž. Ramoškaitė), "Lietuvoje ryžiai neauga" (1990, parinko K. Aleksynas), "Mano anekdotas" I (parengė V. Žeimantas, 1990), "Kovos keliu žengiant" (1991, parengė L. Gudaitis). Tačiau čia paskelbta tik nedidelė viso kadaise gyvavusio repertuaro dalis. Mūsų pareiga — stengtis kuo išsamiau sukaupti šią tautosaką, kad liktų neginčijami dokumentai apie visokeriopą lietuvių tautos priešinimąsi okupacijai.

Neleidžia atsikvėpti ir suvokimas, kad reikia skubiai rinkti dar esančius klasikinės tautosakos likučius. 50 metų vykę destruktivūs procesai baigia pakirsti jau nuo XIX a. pradėjusias džiūti tradicinės poezijos šaknis. Išsiblaškė iš savo lizdų žymiausi pateikėjai, daugelis jų nebesulaukė Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo, o ir likusieji stovi ties grėsminga nebūties riba. Todėl kiekvienas pagalvokime, ar viską padarėme, kad nebūtų prarasti šiandien dar pasiekiami tautos žodinės kūrybos žiedai.

Okupacijos dešimtmečiai geležine siena buvo atskyrę Lietuvą nuo užsienyje gyvenančių lietuvių. Jų mokama tautosaka taip pat dar nesurinkta. Tik darbščiojo J. Balio ir kelių kitų rinkėjų kiek daugiau pasidarbuota tarp JAV lietuvių. O kur Kanados, Pietų Amerikos, Australijos, Vakarų Europos tautiečių atmintyje išlikę lobiai? Nuosirdžiai prašome išeivijos lietuvių ir pas juos vykstančius svečius prisidėti prie šio kilnaus darbo. Tarp užsienyje gyvenančių lietuvių galima rasti žmonių, atsimenančių ir tautosakos klasikos deimantukų, ir naujų laikų kūrinių — dainų, pasakojimų, anekdotų, posakių, atliepančių XX a. įvykus. Taip norėtusi, kad į rengiamus kapitalinius tautosakos leidinius patektų visa, kas sukurta ar perkurta lietuvių, išplitusių po margą pasaulį.

Beje, lietuvių tautosakininkai neturi pražiūrėti ir Lietuvoje gyvenančių tautinių mažumų tautosakos. Būtina skatinti jų inteligentijos atstovus rinkti savo tautiečių žodinę kūrybą.

Tautosakos rinkimo sėkmę lemia šio darbo aktualumo įsisąmoninimas, tikras daugelio noras padėti, gera organizacinė veikla. Bet yra dar vienas svarbus dalykas — materialinė bei techninė bazė. Lietuvių tautosakos rinkimo centras — Tautosakos skyrius iš pradžių Lituanistikos, Etnologijos, Istorijos, vėliau — Lietuvių kalbos ir literatūros institute 50 metų teturėjo tik skurdžių lėšų, negalėdavo talkininkams net už tekstų perrašymą mašinėle tinkamai užmokėti, o ką jau kalbėti apie deramą atlyginimą už garso įrašus! Dar liūdniau pasidaro pažiūrėjus į garso įrašymo aparatūrą. Tuo metu, kai Europos folkloro centrai naudoja preciziškus, moksliniam darbui tinkamus portatyvinius šveicarų "Nagra" firmos juostinius (nūnai — jau ir digitalinius) magnetofonus, o stacionariems įrašams — Vokietijos "Studerus" firmos magnetofonus, kai net Lietuvos radijas turi gana neblogų vengrų "Reporterių", Tautosakos skyrius metų metais dirbo ir tebedirba su buitine prastokos kokybės aparatūra. Apie jos lygį kalba šitoks anekdotinis įvykis. Prieš keliolika metų Tautosakos skyriuje lankėsi japonų delegacija. Jos dalyviai, paklausti, kas labiausiai juos nustebino, atsakė, kad magnetofonai: tai tikras primityvių garso įrašymo aparatų muziejus.

Materialinės techninės Tautosakos skyriaus bazės niekingas menkumas skaudžiai atsiliepia sukaupytų tautos dvasinių turtų naudojimui ir saugojimui. Tekstų sukaupta daugiau kaip 1 200 000, o neturime nei kopijavimo, dauginimo, nei mikrofilmavimo ar mikrofišavimo aparatūros. Unikalūs rankraščiai turėtų būti saugomi, o skaitytojams duodamos tik kopijos. Dabar, vartant šimtamečius originalus, trupėte trupa jų lapai (beje, rankraščiais besinaudojantys mokslininkai priversti dirbti itin nenašiai — nusirašinėti ranka, kaip viduramžių vienuoliai). Bėga metai, trumpindami magnetinių įrašų ir taip neilgą amžių — neįkainojamos vertybės regimai nyksta. O reikėtų jas perrašyti į patvarias metalines matricas ar kompaktinius diskus, kaip tai yra padarę Leningrado, Vengrijos ir kiti folkloristai. Tačiau mes neturime reikalingos aparatūros nei lėšų jai įsigyti. Nėra skyriuje ir kompiuterių, kuriuos būtų galima panaudoti tautosakos archyviniam darbui tobulinti. Tautosakos turtai saugomi netinkamoje patalpoje. O kiek yra buvę stichinių nelaimių, kurios sunaikino vertingiausias bibliotekas, archyvus, muziejus. Reikėtų mums apsidrausti nuo šitokių atsitiktinumų, tik iš kur rasti lėšų fondų kopijavimui?

Susiduruamas su tokiais dideliais sunkumais, Tautosakos skyrius skuba rengti fundamentalius leidinius: šitaip nors iš dalies išvengiama grėsmingų padarinių ir grąžinama žmonėms tai, kas daugelio kartų sukurta. Deja, praėję dešimtmečiai nebuvo palankūs ir tautosakos publikavimui. Kremlius, ypač Brežnevo valdymo laikotarpiu, stengdamasis nutautinti okupuotas valstybes, direktyvinėmis instrukcijomis labai suvaržė tradicinės kultūros propagavimą. Reguliuojant per Sąjunginį spaudos komitetą respublikų leidybos planus, buvo stabdomas ir tautosakos leidimas. Todėl per metus tepasirodydavo tik viena stambesnė tautosakai skirta knyga. Buvo ir kitokių varžtų: cenzoriai sulaikydavo neva tautų draugystei kenkiančius tekstus, todėl publikacijose neturėjo būti minimi "maskoliai" ar pasišaipyta iš žydų. Dėl to karo ir istorijos dainų katalogo rankraštis, atspindintis lietuvių kovas su priešais, kelerius metus išgulėjo leidykloje. Tik vėliau jis, apkarpytas ir sujungtas su kitais dainų katalogo skyriais, tegalėjo išvysti dienos šviesą.

Pagaliau ir pastarieji metai nėra visai palankūs tautosakai publikuoti. Komerciniai spaustuvių interesai lemia tai, kad fundamentalūs lituanistiniai leidiniai nedomina jų vadovų. Todėl antai 1990–1991 m. nepasirodė nė vienas "Lietuvių liaudies dainyno" tomas, nors redakcijos stalčiuose guli trijų tomų rankraščiai. Jei vyriausybė, visuomenės nuomonės palaikoma, nepadės įveikti gryo merkantilizmo dvasios, tautosakos fundamentalių leidinių kelias iki skaitytojo bus ilgas, erškėčiuotas ir skausmingas.

Tautosakos tyrimo baras pirmąjį pokario dešimtmetį buvo nykiausias. Oficialiai garsinta nereali planai, o iš tikrųjų nuveikta labai nedaug. Prievarta diegiamos komunistinės dogmos sukaustė kūrybinę iniciatyvą. Buvo nesiskaitoma su tyrinėtojų polinkiais, nutraukiami kaip "neaktualūs" ankstesni darbai. Štai du pavyzdžiai, dvi tikros mokslininkų dramos. Z. Slaviūnas, daugiau kaip dešimtmetį tyręs unikaliąsias lietuvių sutartines, buvo priverstas mesti tą "archaiką" ir rašyti darbą apie "tarybines dainas", kurių Lietuvoje ir būti nebuvo. M. Vymerytė, keliolika metų tyrinėjusi pasakas su dainuojamaisiais intarpais, lyginusi baltų, romanų, germanų ir kitų tautų kūrybos paraleles, taip pat buvo sugniuždyta triuškinančios partinės "kosmopolitizmo", keliaklupsčiavimo priež "buržuazinius Vakarus" kritikos. Ta kritika folkloristikoje ir literatūros moksle išvirto į komparatyvistikos pasmerkimą, tad ir M. Vymerytė buvo priversta mesti savo ilgamečius tyrinėjimus. Tebuvo galima nagrinėti Tarybų Sąjungos tautų draugystės problemas (kaip antai lietuvių ir rusų bei kitų rytų slavų tautosakos ryšius). M. Vymerytė ėmėsi šitokių ryšių ieškoti žvėrių pasakose. Folkloristika, tuo metu

atsidūrusi istorijos mokslų valdžioje (Tautosakos padalinys tuomet priklausė Istorijos institutui), patyrė žlugdančius meninės tautosakos prigimties ignoravimo padarinius. Į tautosaką dažniausiai tebuvo žiūrima kaip į tikrovės įvykių, procesų, santykių iliustraciją. Vulgarus sociologizavimas buvo ryškus visur. Ypač skatinta ieškoti "klasių kovos" atspindžių. Ryškus pavyzdys — Ambr. Jonyno darbas apie buitines pasakas.

Vėlesniais dešimtmečiais lietuvių folkloristika atsitiesė. Duoklė oficialiajai politikai pasireiškėdavo viena kita fraze pratarmėse ar proginiais straipsniais, o šiaip buvo sprendžiamos svarbios tautosakos problemos, daug kur žengti pirmieji žingsniai į netirtas sritis. Siekta įvesdinti į mokslo apyvertą dideles kūrinių grupes, juos apibendrinti ir įvertinti idėjiškai bei meniškai. Gilintasi ir į esmines meninio savitumo, stiliaus ir kitas problemas. Šiandien, žiūrėdami į nueitą kelią, matome, kad dirbta iš tikro našiai, daugelis išspausdintų studijų — tai reikšmingos lietuvių tautosakos pažinimo gairės.

Ir vis dėlto lietuvių folkloristikos tebelaukia begalės darbų, kuriems reikia daug jėgų ir laiko. Dar yra nemaža neapžvelgtų žanrų, tam tikros tematikos dainuojamosios, pasakojamosios ir smulkiosios tautosakos kūrinių. Kol mes šitos kūrybos neįvertinsime, nesuvoksime jos meninio reikšmingumo, tol mūsų tautosakos moksle liks spragų.

Greta tyrinėjimų srities išplėtimo ne mažiau aktualus yra dažnu atveju jų esminis, probleminis gilinimas. Siektina, kad į objektyvumą pretenduojančias pasyvias aprašomasias-inventorizuojamasias apžvalgas keistų aktyvus mintijimo conceptualumas; kad, įvairėjant tyrimo aspektams ir būdams — pasitelkiant psichologinius ir loginius, informacinius, semiotinius ir kitus metodus, — dėl interpretacijos margumo neatsirastų eklektikos, o būtų nuodugniau įsigilinama į tautosakos meninį savitumą, reikšmę ir vertę; kad lietuvių folkloristika, kaip menotyros disciplina, stipriai atsiremtų į klasikinę ir moderniąją estetiką. Tai pasakytina ir apie tautosakos turinio, ir apie jos išraiškos tyrinėjimus. Mūsų laukia atidus darbas, kol išryškinsime daugelio praeivių, įlydytų į meninius vaizdus, konkretumą. Šia menine kūryba tauta kėlė savo dvasią, veikė žmonių prigimtį ir tarpusavio bendravimą, nuolat teigė žmogaus vertybes — prisirišimą prie namų, tėvų meilę, darbštumą ir sąžiningumą, jautrumą ir teisingumą ir t.t. Kol kas vertybių tyrimas gerokai paviršutiniškas, pasitenkinama jų deklaravimu. Todėl kai kam tai atrodo banalūs, dėmesio neverti dalykai. Iš tikro, nagrinėdami idealizuojamus žmogaus bruožus atsietai nuo jo kasdieninių konfliktų, nuo pragaištingų instinktų ir ydų, interpretuojame tautosakos personažus kaip bespalvius ir bekraujus, lyg šventuosius, diorybėmis apdovanotus.

Tik socialinio-istorinio ir psichologinio tautosakos idealų sąlygotumo, jų prasmų konkretumo išryškinimas gali atverti galimybę suvokti epochinę tautosakos reikšmę žmogaus tapimo procese. Antai vien tik tokių savybių kaip "gudrumo" ir jo antipodo "kvailumo" tautosakoje tyrimas žada toki prieštaringumą mazgo narpliojimą, kuris be primityvių tautų papročių ir psichologijos pažinimo sunkiai įveikiamas, bet viliojantis, nes nutiesia taką į žmonijos esmės gelmenų suvokimą.

Tautosakos meninės išraiškos ypatybių preciziškas gvildenimas taip pat turėtų būti intensyviai tęsiamas. Laukia sistemingi sinchroniniai ir diachroniniai stilių, formų, išraiškos priemonių tyrinėjimai. Be abejo, daugiausia dėmesio teks, kaip ir anksčiau, poetiniam žodžiui, nes jis yra tautosakos meninio vaizdo pagrindas. Laimė, susiklostė tokia tradicija, kad į folkloristiką paprastai ateidavo filologai lituanistai, todėl ir dėmesys žodžio vaizdui visada dominuodavo. Yra vilties, kad ateityje dar labiau sutvirtės filologiniai folkloristikos pagrindai. Bus vaisingiau naudojamos lingvistikos laimėjimai, aktyviau eksploatuojami tarmių duomenys tautosakos tekstologijoje ir istoriniuose bei teoriniuose darbuose. Turėtų pagyvėti lokaliniai — detalūs atskirų vietovių tautosakos tyrimai. Tokie darbai padėtų iškelti kiekvieno Lietuvos kampelio tautosakos nepakartojamą savitumą ir reikšmę, didintų žmonių prierašumą prie gimtųjų ir gyvenamųjų vietų, skiepytų pasididžiavimą sava kultūra. Lokalinius tautosakos tyrinėjimus geriausiai galėtų plėtoti tose vietose gyvenantys lituanistai, jie turi visas sąlygas tapti nepakeičiamais tradicijos žinovais, nepranokstamais specialistais. Džiugu, kad Klaipėdos universitete pradedami rengti lituanistai bus kreipiami šia linkme.

Filologinis pradas sustiprėtų lietuvių folkloristikoje, jei kur kas plačiau būtų atliekami lyginamieji tyrinėjimai. Lietuvių tautosaką būtina tirti indoeuropiečių ir neindoeuropiečių tautosakos kontekste. Nors šitokie tyrimai ir nėra naujiena, bet reikia nuolat juos puoselėti. Tik tarptautiniai gretinimai leidžia suprasti daugelio kūrinių raidą, išryškinti jų savitumą ir atskirų tautų įnašą į pasaulio meno lobyną.

Kitų meninės išraiškos priemonių — muzikinių, choreografinių, vaidybinių — tyrimas, deja, dar retai derinamas su poetine analize, tyrimų rezultatai nesintetinami ir nenaudojami tautosakos kūrimui apibūdinti ir vertinti. Norint įveikti filologinį vienpusiškumą, būtina pradėti sintetinius menotyros darbus.

Čia paminėjome tik vieną kitą lietuvių folkloristikos problemą, dėl kurių sielojamės, kurias svarstome, ieškome išeities. Daugelis jų išsamiai dar net neaptartos. Ryškiau jas įvardyti nebuvo sąlygų. Antai neturime iki šiol mokslinės folkloristikos periodikos, kurioje nuolat būtų svarstomi opūs tautosakos klausimai, kur nuolat būtų informuojama apie pasaulinės

folkloristikos laimėjimus. Iš viso gyvesniam tautosakos minties plazdėjimui trukdė labai apriboti ryšiai su užsieniu — ant pirštų suskaičiuojami atvejai, kada būta tarptautinėse konferencijose. O kur stažuotės, darbas užsienio archyvuose, laboratorijose, ekspedicijose? Retai tepasiekdavo Lietuvą ir tautosakos leidiniai iš užsienio. Nėra nė ko lyginti su 1940 metais, kai Lietuvių tautosakos archyvas palaikė ryšius su daugeliu Europos folkloro centrų, gaudavo iš užsienio reikiamos literatūros. Ir tik 1990 m. kovo 11 d. atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, situacija žada pasikeisti. Štai 1990 m. vengrų folkloristo dr. V. Voigto ir etnografo dr. J. Atilos-Kovačo iniciatyva buvo pasirašyta vengrų ir lietuvių bendradarbiavimo sutartis, pasikeista leidiniais. Tikimės, kad ši pirmoji, bet ne paskutinė kregždė ženklina mūsų pavasarį — sugrįžimą prie normalaus bendravimo su Europos ir kitų šalių folkloristais.

Tautosakos darbo barai platus. Čia buvo aptartas tik vienas kitas aspektas, svarbus mokslui. O juk tautosaka labai praverčia ir kultūrai, švietimui, menui — profesionaliam ir mėgėjiškam. Per tuos sunkius dešimtmečius įvyko ne viena metamorfozė, kol galų gale tautosaką imta nesaikingai, o kartais ir netaktiškai eksploatuoti. Iš kilo daug naujų problemų, bet jas nagrinėti — kito straipsnio uždavinys.

Baigiant norėtuși palinkėti, kad, nuolat atsigręždami į tuos prislėgtus laikus, sugebėtume ne tik stambiai skaičiuoti, bet ir įžvelgti kiekvieno folkloristo, kuriam tasyk buvo lemta gyventi ir dirbti, taką į tautosaką.

THE ALLOTTED WORK IN FOLKLORE FOLLOWING THE DECADES OF SUPPRESSIVE OCCUPATION

LEONARDAS SAUKA

Summary

In 1940, when Lithuania was deprived of independency great upheavals befell all spheres of life. Folklore specialists were also dissipated by confusion. Nevertheless, the studies in folklore were not ceased. After Stalin's death, in the period of "thawing" they even livened up: valuable publications were prepared, collecting and analysis of folklore intensified. The article aims at calling attention to severe shortcomings of folklore, left by the past and to conclusions drawn for future. Those genres of folklore, which had frightened the occupational government, i. e. songs of resistential fight and political anecdotes are urged to be paid great attention to. It is necessary to sample the folklore from Lithuanians living abroad. It is also not allowed to miss that one of the national minorities living in Lithuania. Unfortunately folklore specialists still use the apparatuses of poor quality, in general, their technical basis is very scanty. The publication of fundamental editions of folklore has been restricted by the lately revealed commercial interests. A thousand and one things to see awaits the Lithuanian folklore science. They are all named at the end of the article.